

A SZÍVGÁRDA KIADVÁNYAI A GYERMEKNEVELÉS SZOLGÁLATÁBAN¹

Tanulmányomban egy olyan gyermek lelkeségi mozgalom kiadványaira és tanítására szeretném ráirányítani a figyelmet, amely a két világháború közötti Magyarországon gyermekek tízezreinek erkölcsi és lelki nevelését vállalta magára hallatlan nagy sikerrel.

E tömegmozgalom kibontakozásában számos körülmény együttes jelenléte játszott közre. Elsőként a Jézus Szíve tisztelet 19. századi fellendülését és a kultusz 20. századra is átnyúló felvirágzását kell említenünk. Az áhítatgyakorlat évszázadokra visszanyúló gyökereiről bőséges irodalom áll rendelkezésünkre,² így itt csak a tárgyalt korszakra vonatkozó adalékokat kívánom ismertetni. Ehhez a 17. századig, Alacoque Szent Margit látomásaihoz kell visszanyúlnunk. A vizitációs nővér többször részesült abban a kegyelemben, hogy megjelent előtte Jézus szentséges Szíve, kérve őt, hogy engeszteljen az emberek hálátlanságáért és eszközölje ki, hogy külön ünnepnapot szenteljenek neki az egyházban. Űgyét többek között a későbbi Jézus Szíve apostolának nevezett jezsuita Claude de la Colombiére (Szent Kolos) karolta fel,³ melynek nyomán a társadalom egyre szélesebb rétegeiben terjedtek a Szív egyesületek és a kultusz. Az áhítatgyakorlatok hivatalossá nyilvánításhoz azonban még sokat kellett várni: IX. Pius 1856-ban ismerte el ezeket világszerte, majd 1899-ben XIII. Leó a Jézus Szíve ünnepét a fő ünnepek sorába emelte. A záró akkordot XI. Pius 1928-ban megjelent „Miserentissimus Redemptor” kezdetű, az „Úr Jézus szentséges Szívét mindenki részéről megillető engesztelésről” szóló pápai enciklika jelentette.⁴ Ebben a pápa hangsúlyozta: „A Megváltó végtelen irgalmasságának egyéb bizonyosságai között különösen kitűnik, hogy a keresztény hívek szeretetének megfogyatkozásának idején maga az isteni szeretet mutatkozott be, mint különös tiszteletnek tárgya s jóságának gazdagsága bőségesen kitarult ama vallásos gyakorlat folytán, amelyben az Úr Jézus szentséges Szívét tiszteljük, «akiben a bölcsesség és tudomány minden kincsei rejle-

¹ A szerző az MTA-SZTE Vallási Kultúrakutató Csoport munkatársa. A kutatás a TÁMOP-4.2.2.A/2-11/1-2012-0001 azonosító számú Nemzeti Kiválósági Program – Hazai hallgatói, illetve kutatói személyi támogatást biztosító rendszer kidolgozása és működtetése konvergencia program című kiemelt projekt által nyújtott személyi támogatással valósult meg. A projekt az Európai Unió támogatásával, az Európai Szociális Alap társfinanszírozásával valósul meg. A kutatáshoz az OTKA NK 81502 számú projekt is hozzájárult az infrastruktúra támogatásával.

² A teljesség igénye nélkül néhány ezek közül: MÜLLER 1944., STIERLI 1954., RICHTÄTTER 1919.

³ A magyarul Szent Kolosként ismert jezsuita szerzetes a Paray-le-Monialban működő vizitációs nővérek kolostorának gyónatója volt. Ő lett a legfőbb támogatója Alacoque Szent Margitnak a Jézus Szíve-tisztelet terjesztésében. Katolikus Lexikon (a továbbiakban KatLex) 2008. VII. 88. A kultusz egyházi elfogadásáért folytatott további küzdelemben Jean Croiset és François Gallifert jezsuiták nevét kell még megemlíteni. STIERLI 1954. 156-158.

⁴ STIERLI 1954. 163-164.

nek».”⁵ A kultusz középpontjába tehát az egyház Jézus benső világának, szándékainak és érzelmeinek megismerését és ezáltal az egyén Krisztushoz való viszonyának elmélyítését állította. Különösen a jezsuita rend tekintette szívügyének e lelkiesség felkarolását és terjesztését. Az ő kezdeményezésük volt az Imaapostolság mozgalom, mely Magyarországon 1865 után Jézus Szíve Szövetségként működött, és a későbbi Szívőárda mozgalom létrejöttében is fontos szerephez jutott.⁶

Másodikként a 19-20. század fordulójától kibontakozó katolikus sajtót kell még említenünk, mint a Szívőárda mozgalom megalakulását meghatározó tényezőt. Ismert, hogy a modernitás koraként emlegetett korszakban különösen is fontossá vált az egyház számára, hogy a polgári liberalizmus elvei szerint alakuló magyar társadalomban elmélyítse, bensőségesebbre formálja hívei életét és megvédje őket az újonnan terjedő eszmék nyomán felerősödő hitellenes, a vallást, az egyházat támadó áramlatok ártó hatásaival szemben. Új és dinamikus pasztorációs stratégiát kellett kialakítania. Ennek egyik fő eszközévé a könyv és a sajtó vált, hiszen a 19. század folyamán hazánkban is szabaddá váló sajtóban és annak felélénkülésében hatalmas lehetőségeket látott az egyház.⁷ Az 1890-es évektől a katolikus közösségekben kibontakozott megújulási mozgalom, a „katolikus reneszánsz”, majd az 1919-et követő keresztény nemzeti irányzat, mind e stratégia szervezett és széleskörű kiépítésének irányába hatottak. A szervezőmunkában itt is élen jártak a jezsuiták, közülük is elsősorban a sajtóapostolnak nevezett Bangha Béla.⁸

Mindezen körülmények mellett az adott történelmi helyzet is hatással volt a jezsuiták egyre szervezettebbé és tudatosabbá váló Jézus Szíve kultuszépítésére és sajtóapostolkodására. XIII. Leó híres „Rerum Novarum” kezdetű enciklikájában már 1891-ben felhívja a figyelmet az iparosodás és kapitalizmus nyomán megjelent és várható feszültségekre. Enciklikájában leírja „az áhított megoldást leginkább a szeretet bőséges kiadásától várhatjuk, annak a keresztény szeretetnek kiadásától, amely az evangélium minden mást magában foglaló fő törvénye, mely a mások javáért mindig kész feláldozni magát, mely a világ magabizása és féktelen önszeretete ellen a legbiztosabb ellenszer.”⁹ Ez az iránymutatás kiválóan egybecsengett a Jézus Szíve tisztelet alap gondolatával. Mi sem jelzi ezt jobban mint az, hogy amikor az első világháború kezdeti eseményei rádöbbenetek Európa lakosságát az események szörnyűségére és azok következményeire, a magyar király koronáját, trónját, országait, köztük külön Magyarországot és a Szent Koronát, amelynek apostoli királya volt, és népeit Jézus Krisztus Szentséges Szívének ajánlotta fel.¹⁰

⁵ Részlet a „Miserentissimus Redemptor” kezdetű enciklikából. Online hozzáférés: <http://katolikus-honlap.freeweb.hu/0704/sziv.htm>. Utolsó letöltés dátuma: 2014. január 15.

⁶ Katolikus Lexikon (későbbiekben: KatLex) 2000. V. 243-244.

⁷ MÉSZÁROS 1998. 12.

⁸ Az ő nevéhez fűződik az 1917-ben létrehozott Központi Sajtóvállalat, amelynek célja keresztény szellemiségű, pártoktól független lapok létrehozása volt. Később ő szerkesztette a Mária Kongregáció, a Magyar Kultúra című lapokat. KatLex 1993. I. 589-590.

⁹ Részlet a „Rerum Novarum” kezdetű enciklikából. Online hozzáférés: <http://uj.katolikus.hu/konyvtar.php?h=125#N27>. Utolsó letöltés dátuma: 2014. január 15.

¹⁰ MÜLLER 1944. 371-372.

A király felajánlását a magyar püspöki kar is követte: 1915. január 1-re egy külön imádságot szerkesztett, amelyet felolvastak a templomokban, ezzel is elismerve és megerősítve a király szándékát. Magyarország, a magyarok királysága ezzel nemcsak Mária, hanem e mellett Jézus Szentséges Szívének Országá is lett.¹¹

E felajánlásnak nem igazán volt szélesebb társadalmi közegben visszhangja, egyvalakit azonban maradandóan megragadott az esemény ereje: Pater Bíró Xaver Ferenc jezsuita szerzetest. Az atya már az 1910-es évektől kezdve nyitott szemmel figyelte az országban és a világban zajló eseményeket és ezek hatására szinte önmaga előtt is érthetetlen benső átalakuláson ment át. – Önmagáról egyes szám harmadik személyben így írt: „Az elvont, absztrakt ideális világból az utcára került [...] s habár már 46 éves volt, mégis, eladdig ismeretlen világban látta önmagát, nem sejtett tapasztalatokra tett szert.”¹² Ugyanezekben az években találta magát szemben a falusi, tanyasi néppel. „Belátta egyfelől, hogy a mi népünk mennyire egyszerű, őszinte, becsületes, jóakarátú, másfelől mennyire hátramaradt a kultúrában, de főleg mennyire tudatlan a vallásos dolgokban. Hánnyal találkozott, aki még a Miatyánkot sem tudta, sem azt, hogy kicsoda Jézus Krisztus, Szűz Mária, és más lényeges igazságok ismeretlenek voltak előtte!” írja Bíró Ferencről rendtársa Petruch Antal.¹³ Később azt is felismerte, hogy anyagiakban milyen szegények ezek az emberek. Ezek a tapasztalatok készítették őt arra, hogy minél realisabb képet szerezzen a valós magyar társadalmi helyzetről. Hivatásával járó elfoglaltságai lehetővé tették számára, hogy a társadalom valamennyi rétegével érintkezzen. Így többek között betekintést nyert a nagybirtokosok, arisztokraták könnyelmű életvitelébe, az elszegényedő középosztály cifra nyomorúságába, a falusi intelligencia néppel szembeni nemtörődömségébe, látta a törpebirtokosok küszködését sivár körülményeikkel; a tőke által kizsákmányolt munkástömegek, az uraiknak kiszolgáltatót zsellérek reménytelen helyzetét.¹⁴

A háború első éveiben e társadalmi és szociális problémákra kívánt megoldást nyújtani. Megoldási javaslatának középpontjában a Jézus Szíve iránti odaadásból táplálkozó szeretet, mint a társadalmi kapcsolatok legfőbb rendező elve állt. Önéletrajzában így ír erről: „ez az ájtatosság az, amelyben egyedül van reménye a társadalomnak és az Egyháznak a jelen katasztrófális bajokból való megmenekülésre”, megállapítja: „helye van és szükséges minden egyéb ájtatosságnak is, de minden más ájtatosság csak eszköz, út.”¹⁵

Az ország gazdasági problémáival foglalkozva komolyan tanulmányozta a világ különböző országaiban működő különféle mezőgazdasági és ipari termelő, beszerző, értékesítő szövetkezetek felépítését. Megállapította, hogy a szövetkezeti élet alap gondolata: a sok kis értéknek egy közös értékben való tömörítése, ez nem csupán anyagi tőke, hanem a tagok szellemi és jellembeli tulajdonságaiból összetevődő érték is.¹⁶ Ezért ezek mintájára kívánt lelki szö-

¹¹ MÜLLER 1944. 371-372.

¹² PETRUCH 1939. 80.

¹³ PETRUCH 1939. 80-81.

¹⁴ PETRUCH 1939. 80-84.

¹⁵ BÍRÓ 1932. 4.

¹⁶ HORVÁTH 2005. 67.

vetkezeteket létrehozni, ahol a lelki-szellemi értékek egyesítése és azok egymás közötti és másokkal való önzetlen megosztása lépne előtérbe. E célokat a Szent Szív mozgalomban látta megvalósíthatónak.¹⁷ A mozgalom hatékonyra tételéhez, a tagok összefogásához, egységes irányításához a jezsuita szerint feltétlenül szükség volt egy nyomtatott heti értesítőre. Így ezekből a célkitűzésekből született meg 1915. szeptemberében A SZÍV címet viselő hetilap. Petruch Antal a Szív apostoláról írt munkájában egy falusi lelkipásztort idézve ezt írja: "[...] abba a tanyavilágba, amelyben élek és működöm a Szív újság hozta az igazi tiszta, friss levegőt."¹⁸

1916 őszén az újság német és szlovák nyelven is megjelent, így rövid időn belül elérte a 120.000-es példányszámot. Az első lapszámok megjelenésekor még senki nem gondolt arra, hogy a kirobbanó siker és az egyre növekvő eladási adatok (9000-250.000 pld.) mellett további hatásai lesznek a lapnak. A Szív terjesztésébe ugyanis bekapcsolódott néhány budapesti iskola lelkes kisdiák csoportja, ők voltak a kis önkéntes rikkancsok, „Jézus Szíve postagalambjai”. Jutalmazásukra P. Bíró A Szív egy hasábját a Gyermekrovatnak engedte át.¹⁹ Ebben megjelentek a Jézus Szíve tiszteletre buzdító jelképes alakok: Szív Gabi és Szives Misi és hozzájuk kapcsolódóan a gárda és gárdista kifejezések is. A rovatnak és a kedves gyermekalkoknak köszönhetően vidékre is eljutott a lap híre, sőt az itteni nebulók is bekapcsolódtak cikkeikkel a munkába. Ennek köszönhetően a Jézus Szívét Tisztelők mozgalmában egyre erősebben formálódott egy gyermek szárny, igaz ekkor még csak a Szív újság Gyermekrovata köré rendeződve.²⁰ Egy feltehetően korabeli ismertető füzetecskéből (*A Szívgárda rövid ismertetése*) tudjuk azonban, „hogy 1914 óta, mint tüzes ár ragadta magával a Jézus Szíve tisztelet a gyermekvilágot, az egész világon alakultak gyermekegyesületek.”²¹

Magyarországon sem kellett sokáig várni a szervezetté alakulásra. Müller Lajos leírásából tudjuk, hogy a gyerekek levélben jelezték, hogy szívgárdisták akarnak lenni. Ekkor alakult meg Szegeden 1920-ban Pater Sinkovics Frigyes ferencrendi atya M. Modeszta iskolanővér segítségével az első gárdacsapat.²² Hamarosan az ország minden részéről jelentkeztek gyerekek gárdistának. Bíró atya elképzelésének megfelelően a szervezetnek minden 6 és 15 év közötti kisiskolás tagja lehetett, a rossz tanulók, a szegények, a kis bűnösök is. Semmiképpen nem akart egy elit gárdát.²³ Ekkor tűnt fel Blaskó Mária, a lugosi származású tanítónő, aki hamarosan a mozgalom főszervezője lett, és a gyermekrovat szerkesztését is kézbe vette.²⁴ Így az újság olyan gyermekmozgalomnak lett elindítója, melyre eddig még nem volt példa, emberi kezdeményezés és elgondolás nélkül alakult ki.²⁵ „Nagyítás nélkül

---

¹⁷ HORVÁTH 2005. 68.

¹⁸ PETRUCH 1939. 99.

¹⁹ HORVÁTH 2005. 71-73.

²⁰ HORVÁTH 2005. 73.

²¹ *A Szívgárda rövid ismertetése* é.n. 1.

²² MÜLLER 1944. 403.

²³ HORVÁTH 2005. 74.

²⁴ HORVÁTH 2005. 74.; MÜLLER 1944. 403.

²⁵ HORVÁTH 2005. 75.

merem leírni, hogy szinte csodával határos az, amit a gyerekek művelni képesek a jó óárdavezetővel együtt.” nyilatkozta róla 1936-ban Bíró atya.²⁶

A szervezet tömegmozgalommá vált és szinte minden katolikus iskolában és sok állami és községi iskolában megalakultak helyi csoportjai, 1944-ben már 250.000-es létszámmal működött.²⁷ Célja „1. Jézus szentséges Szívének vígaszt és engesztelést nyújtani a gyermekszívek által. 2. Jobb és szeretőbb szívű gyermekeket nevelni. 3. Gyermekek által és gyermekeken keresztül apostolkodni a felnőttek között 4. Résztvenni a világegyház érdem és világközösségében.”²⁸ Mindezek a célkitűzések olyan gyakorlati erények kialakítását szolgálták, mint a szülők iránti tisztelet, szeretet, engedelmség, felebaráti szeretet, kötelességteljesítés, munkaszeretet, hazaszeretetre való nevelés.²⁹ Az ezekhez szükséges fegyelem elsajátítására hozták létre a gyermekmozgalom katonás szervezetét, csoportbeosztását, a fiúknál katonás rangokkal és elnevezésekkel. „Katonasipkájukra szívőárdapajzsos hófehér tollat tűztek és aki megtehetette, fölvetta a nemzeti színű óárdista egyenruhát is: fehér inget piros nyakkendővel, zöld övvel és sötétkék nadrággal. Igazi kis katonasereggé lett a óárda.” írja Petruich.³⁰ Az apostolkodás legfőbb helyszínének a családot és a községet tartotta a szervezet, ebben is Jézus mintáját követve, aki 30 évig élt családja körében egy faluban, egy sorban és egy sorsban élt a néppel. A családi apostolkodástól azt várta, hogy a jól nevelt gyermek által elvezethesse a szülőt is a valláshoz és azoknak legyen kedvük a lelkükkel törődni. Ha például egy édesanya beteg volt, fontosabbnak tartotta, hogy a gyermek segítsen otthon a házimunkában, mint, hogy szentmisére menjen.³¹ Pater Bíró számára ugyanis fontos volt, hogy a keresztény élet középpontjába mindig Jézus Krisztust, az ő életét helyezze. Vélekedése szerint ez csak azáltal valósulhatott meg, ha mindenki behelyezkedett az ő érzelmi, lelki állapotába rezdüléseibe, azaz szíve legmélyebb rétegeinek megismerésére törekedett.³² Szervezetének eredetisége épp abban rejlik, hogy mindezeket a mély lelki tartalmakat nagyon közérthetően tudta a gyermekek számára közvetíteni. Céljait a gyakorlati étellel, a kötelességek teljesítésével, a házas erények gyakorlásával valósította meg. A hangsúly nem az ájtatosságokon, nem az egyesületi életen, hanem a hétköznapi életen volt. Csak működési elveket mondott ki, szigorúan kötelező szabályok nélkül, így tehát az egyesület olyan tág keretekben mozoghatott, hogy minden körülmények között megfelelő alakban más-más működési körrel lehetett megszervezni. Mindezek mellett szerves részét képezte a szervezeti életnek a felnőttekkel való (Jézus Szíve Szövetség) közös ima- eszme- és érdemközösség.³³

²⁶ PETRUCH 1939. 118.

²⁷ MÜLLER 1944. 403.

²⁸ *A Szívőárda rövid ismertetése* é.n. 1.

²⁹ KatLex XIII. 2008. 321.

³⁰ PETRUCH 1939. 113.

³¹ PETRUCH 1939. 113-114.

³² BÍRÓ 1932. 10.

³³ *A Szívőárda rövid ismertetése* é.n. 2-3.

Ezeket a célkitűzéseket segítették és erősítették a közös játékdélutánok, ünnepek, összejövetelek és a gárdához köthető különféle kiadványok, elsődlegesen a sajtótermékek. Ismerve a jezsuiták sajtóapostolkodásban játszott vezető szerepét talán nem meglepő, hogy ez ilyen hangsúlyos eszközzé vált az újonnan szerveződő lelkiségi mozgalomban is.

A sajtótermékek között a legismertebb a már bemutatott *Szív* újság volt, melyben külön helyet kapott a gyermekrovat. Emellett számos havi rendszerességgel megjelenő folyóirat segítette a gárdavezetők munkáját is, ima, ének, színdarab, ünnepség forgatókönyv, gyakorlati tanácsok stb. anyaggal *Gárdavezető* néven. (1926-1944; 1925-35 Erdélyben; majd 1935-től *Apostoli iskola* néven; Pozsony: 1923-33; Szatmárnémeti 1929-35: *Szívárdista*; Salzburg: 1950-52. *Szívárda Posta*).³⁴ Az, hogy nem csak az egyesület tagjainak, de a vezetőség számára is külön lapot indítottak jelzi, hogy a Szívárdában a vezetők megnyerése és képzése milyen hangsúlyos szerepet kapott: " Minden egyesületvezetésnél a vezetők megnyerése és képzése a legfontosabb. A megnyerés módozatait a pásztori prudencia és ügyesség fogja diktálni. A kiképzés módozatainak irodalma és tanfolyamrendszerei már készen állnak. A példák megemlítésénél a gárdavezetőt, a gárdaszabályzatot, Szív-hetet és Szívujtságot kell előhozni. Ha egy kiképző tanfolyamon részt vett vezető őszinte jegyzetét olvasgatjuk, buzgó férfinél vagy nőnél: megdöbbentő hatásokat veszünk észre. Közömbös, kényszerből vagy talán félelemből résztvevő vezetőt is lényegesen tud befolyásolni a központ kiképző tanfolyama, melynek lendülete talán évekig is eltart a vezetői szorgalom formájában." írja a gyermekegyesületek, különös tekintettel a Szívárda pasztorális jelentőségéről írt tanulmányában Farkas Lajos 1943-ban.³⁵

Ezen túl évenkénti rendszerességgel jelentek meg a szívárdisták számára összeállított naptárak és kézikönyvek. Ezekben az imák, énekek mellett havonkénti lebontásban hozta a szerző a hónap legfontosabb eseményeit és az azokhoz kötődő tennivalókat. Középpontba állítva a rendszeres szentáldozást, szentgyónást és a különböző imaszándékokat (pl.: „imádkozzunk, hogy sikeres legyen a rossz könyv és rossz mozidarabok elleni küzdelem”³⁶). A feladatok kijelölését mindig egy tanmese követte, segítve ezzel a keresztény tanítás mindennapokba való gyakorlati megvalósítását: „Két sírhant. Két egymásmellett fekvő sírhant beszélgetett egymással suttogó hangon. [...]. Ez csak egy példázat, mert hiszen a sírok nem gondolkoznak és nem beszélnek. De annál jobban megérzi a sírgöröngyök alatt nyugvó testnek túlvilágra jutott lelke, hogy imádkoznak-e érte, hogy imádkoznak-e értük földön maradt szeretteik, vagy pedig elfelejtették. November hó a megholtak hava. Mindig de különösen ebben a hónapban imádkozzatok az elhunytakért.”³⁷ E tanmesék írásában különösen Blaskó Mária tanítónő, író nő jeleskedett. Összesen 83 db füzetecske, könyv köthető hozzá és ezeket szinte kivétel nélkül a gyermekeknek szentelte. (például: *Jézuska és én* –

³⁴ KatLex + MARTON 2009. 1. Online hozzáférés: <http://www.keresztenyszo.katolikhos.ro/archivum/2009/majus/2.html>

³⁵ FARKAS 1943. 5.

³⁶ Évi Kézikönyv Jézus Szíve gyermekeinek 1944. 46.

³⁷ Évi Kézikönyv Jézus Szíve gyermekeinek 1944. 17.

árvaházi leányiskola és fiúk története; *A kis hős* – Gonzaga Alajos élettörténete; *A királyfi lovagjai* – Szent Imre herceg és a hozzá írt példázatok jelentősége ma; *Pedro* – a mesteriskola diákjairól, akik Loyolai Szent Ignác nyomába erednek; *Kaszap István útján* – külön gyermekek számára készített résszel; *Királyi sarj* – elbeszélések Szent Józsefről és koráról; *Napsugárka* – Bogner Mária Etus néni életét dolgozza fel gyermeknyelven párbeszédes formában, hogy követhessék példáját; *Édesanyám* – Szűz Mária élete szépirodalmi feldolgozásban az ifjúság számára).³⁸ Mindig az ő nyelvükön, az ő szavaikkal mesélt a gyerekeknek, úgy, hogy történeteinek mindig legyen egy a hétköznapi életbe átültethető tanulsága is. Azaz nem vallási ismeretek átadása volt az elsődleges célja, hanem az ifjúság mélyebb lelkesítésére nevelése, a gyakorlati vallásos élet szabályainak átadása. Ezt Erdei Madonna színmű rövid összefoglalója is jól példázza. Figyelemre méltó jellegzetessége továbbá műveinek a példaképek felmutatására való törekvés. Ahogy láthattuk, a korszak legnépszerűbb szentjeinek, hőseinek az életrajzába és eseményeibe ágyazza ezeket.

A kiadványok sorában külön csoportot képeznek az ugyancsak Blaskó Mária által jegyzett ünnepek szervezéséhez kiadott segédletek (forgatókönyvek, színdarabok stb.). Ezek szintén nagy jelentőségűek voltak az egyesület életében, hiszen a párhuzamosan működő szocialista (Magyarországi Munkások Gyermekegyesülete) és egyéb gyermekegyesületekkel itt lehetett leginkább versenyezni. „A szocialista gyermekegyesület felszámolása nagy eredménye volt a szegedi gárdának. A „Gyermekegyesület” heti rendszeres foglalkoztatással, nyelvórákkal, ismeretterjesztő előadásokkal, mozival és nyilvános előadásokkal, végül ajándékcsomagokkal fogva tartotta valóságban a gyermekcsapatot. Előnye volt, hogy székháza közel volt az iskolához. Ezt a gárdát rendszeres, heti gyűjtésekkel, jutalmazásokkal, előadásokkal, tehát teljesen hasonló eszközökkel ellensúlyozta. Itt csak a becsületos munkáért járt ki a jutalom, ami komoly tevékenységre serkentette a gárdistákat. Öt évi keserves és mondhatni, megfeszített munka után már látszott az eredmény. A szülők kezdték már szívesen engedni a gyerekeket a gárdába, mert az ünnepek alatt tapasztalhatták a két műsor közötti különbséget. A hetedik évben az ünnepeken olyan nagy volt a lelkesedés, hogy meg is kellett az előadást ismételni.”³⁹

A Szívgyárda és kiadványai olyan mozgalmat kívántak létrehozni, amely kiemelkedő szociális érzékenységgel fordul a gyermekek felé és felismeri a velük való foglalkozás, az ő nevelésük pasztorális jelentőségét is. Nem kiemelni akarta ezeket a fiatalokat családjaikból, hanem még jobban beleilleszteni, ezért soha nem egyéneken gondolkodott, hanem csakis szociális viszonylatban gyermekben, nem szólt soha csak férfiakhoz és nőkhez, hanem csakis családapákhoz és anyákhoz, vagy azokhoz akik azokká lesznek. A tömegek érdekelték, nem az egyes ember, a rossz tanuló, elesett, szegény gyermekek ugyanannyira fontosak voltak számukra, mint a rendezett körülmények között élő katolikus családok gyerme-

³⁸ Blaskó Mária munkáiról a Katolikus Lexikon Blaskó Mária szócikke ad részletes listát. KatLex 1993. I. 870-871.

³⁹ FARKAS 1943. 15.

kei.⁴⁰ Mindenkit részesíteni kívánt a Jézus Szívéből kiáradó szeretet erejéből és ennek egyik legmeghatározóbb eszközévé a sajtót és az olcsó füzet formájában megjelenő olvasmányokat tette, hozzájárulva ezzel a magyarországi sajtóapostolkodás megteremtéséhez.

Irodalom

BÍRÓ Ferenc SJ

1932 *A Jézus Szíve ájtatosság központi természete*. A Jézus Szíve Szövetség Kiadása, Budapest

DIÓS István (szerk.)

1993-2013 *Katolikus Lexikon*. Szent István Társulat, Budapest

HORVÁTH Erzsébet SJ

2005 *Szivedé egészen*. Bíró Ferenc jezsuita életútja. Korda Kiadó, Kecskemét

FARKAS Lajos

1943 *A gyermekegyuletek pasztorális és pedagógiai jelentősége (különös tekintettel a Szívőgárdára)*. Új Nemzedék Rt., Szeged

STIERLI, Josef (Hrsg.)

1954 *Die Herz-Jesu-Verehrung vom Ausgang der Väterzeit bis zur hl. Margareta M. Alacoque = Cor Salvatoris: Wege zur Herz-Jesu-Verehrung*. Herder, Freiburg 1954.

PETRUCH Antal

1942 *Jézus Szíve apostola*. Korda Kiadó Rt., Budapest

RICHSTÄTTER, Carl

1919 *Die Herz-Jesu-Verehrung des deutschen Mittelalters*, 1. Band (Predigt und Mystik), Bonifacius-Druckerei, Paderborn

MÜLLER, Lajos

1944 *A Jézus-szíve tisztelet története*. Korda Kiadó R.t., Budapest

MARTON József

2009 *Katolikus sajtó Erdélyben a két világháború között*. *Keresztény Szó* 2009. május <http://www.keresztenyszozszo.katolikhos.ro/archivum/2009/majus/2.html>

Források

n.n. *A Szívőgárda rövid ismertetése*. Korda Kiadó Rt. é.n.

BLASKÓ Mária

1944 *Évi kézikönyv Jézus Szíve gyermekeinek*. AZ 1943-44. tanévre és az egész 1944. egész évre. Korda Kiadó Rt., Budapest

---

⁴⁰ BÍRÓ 1932. 15-16.

FRAUHAMMER, Krisztina

THE PUBLICATIONS OF "SZÍVGÁRDA" IN THE SERVICE OF CHILDREN EDUCATION

In my paper I would like to present a Hungarian Catholic children-movement of the Jesuits called "Szívgyárda". The movement flourishing in the interwar period came into existence in 1915 in honour of the sacred Heart of Jesus for children between the ages 6 to 14. Because the Hungarian Jesuits excelled in press apostolate, the press became one of the main pastoral care media of the Szívgyárda as well. It had a magazine, several prayer-booklets, Christian didactic novels and prayer books. These publications played an important role in the moral education of the contemporary youth. In this sense we can say that they are a medium for acculturation controlled by the church. In my study I would like to bring this previously completely unexplored source group into focus.